

מספר ימי יובש אחיד לכל הפרות?

צבי אדלמן, ש.ה.מ., לשכת רחובות

ג. יתכן שההמלצה לגבי מספר ימי יובש למבכירות המצטיינות קשורה בהכנה טובה יותר של המצב הגופני לקראת ההמלטה והתחלובה הבאה.

בקשר לכך נראה שבמספר משקים בישראל, מבכירות מצטיינות לא הניבו בתחלובתן השניה כמצופה.

האם הסיבה לכך היא שהן קיבלו תקופת יובש קצרה מן הרצוי וכתוצאה מכך לא הגיעו למצב גופני הדרוש לביטוי מלוא הפוטנציאל שלהן בתחלובה העוקבת?

בנושא זה דנה עבודה שפורסמה בחוברת בשם Ruakura Farmers' Conference 1980. בעבודה זו נבחן הקשר בין המצב הגופני בזמן ההמלטה ותנובת השומן בתחלובה העוקבת. המצב הגופני של הפרות תואר בסולם דרגות מ' עד 10, כאשר 1 מתאר פרה רזה מאוד ו-10 - פרה שמנה.

הפרט אשר מקשר בצורה מאוד מעניינת עבודה זו עם הרשימה שהובאה בהורד' דיירימן, הוא העובדה שמובא הקשר בין המצב הגופני והתנובה - לפי גיל הפרות.

בטבלה 1 מובא סיכום העבודה.

טבלה 1. השפעת המצב הגופני בזמן המלטה על תנובת השומן בחלב

מצב גופני	ק"ג שומן בתחלובה	ק"ג שומן גל	דרגה
דרגה	2 שנים	3 שנים	בוגרת
3.5	148	138	170
4-4.5	158	139	175
5-5.5	161	142	174
6-6.5	164	147	173
7	160	144	169

לפי טבלה 1 יש הבדל בהשפעת המצב הגופני בהמלטה על התנובה בתחלובה העוקבת בין

בחוברת הורד' דיירימן 21 כרך 125, 1980, מובא סיכום קצר על עבודה המתיחסת להשפעת מספר ימי היובש על התחלובה העוקבת - בהתחשב בגיל הפרות והמרווח שבין ההמלטות. על הקשר בין גורמים אלה - בצורה כפי שהיא מובאת במאמר - לא פורסם הרבה.

בדו"חות של השרות להזרעה מלאכותית מתשל"ד ותשל"ז מובא סיכום על השפעת ימי היובש על התנובה בתחלובה העוקבת (מבוטאת בק"ג חלב מושווה מחיד ליום כלכלה - חמ"ס ל"כ) תשל"ז. לפי הסיכום, התנובה בתחלובה העוקבת אצל המבכירות היא מירבית, כאשר מספר ימי היובש הוא בין 40 ל-70 יום. אצל פרות מתגלה תמונה שונה בשתי השנים.

במאמר שהוזכר בהורד' דיירימן מפורטות תוצאות כדלקמן:

1. תקופת היובש הרצויה לפרות אשר מרווח ההמלטה שלהן הוא פחות מ-12 חודש נע בין 50 ל-70 יום;

2. פרות מהמלטה שניה ומעלה, אשר מרווח ההמלטה שלהן הוא למעלה מ-400 יום, אינן זקוקות ליותר מ-30 ימי יובש;

3. מבכירות צריכות לקבל תקופת יובש של 60 יום בלי שים לב למרווח ההמלטה;

4. מבכירות מצטיינות צריכות לקבל 15 ימי יובש יותר ממבכירות בעלות תנובה נמוכה.

המלצות אלו מעניינות מכמה בחינות:

א. מספר ימי היובש הרצוי נקבע בהתאם למרווח ימים בין ההמלטה האחרונה להמלטה הצפויה. בעניין זה ההמלצה בסעיף 1 היא לפי המקובל והידוע, אבל רק לפרות עם מרווח "תקני" (12 חודש);

ב. ההמלצה לתת רק 30 ימי יובש (סעיף 2) היא "חדשנית". אפשר להניח שהיא מבוססת על ההנחה שפרות כאלו אינן זקוקות לתקופת הכנה - מבחינת שיפור מצבן הגופני - אלא רק לחידוש הריקמה היוצרת בעטין, ולכן מספיק להן הזמן הקצר שהמחברים מציינים;

סיכום

נתונים משתי עבודות שפורסמו לאחרונה מעידים כאילו מספר ימי היובש המיטבי אינו אחד לכל הפרות ולכל הגילים; הגיל, רמת הייצור ומרווח ההמלטה הצפוי אצל הפרות השונות משפיעים על המספר הנ"ל; המצב הגופני בהמלטה משפיע על הביצועים בתחלובה העוקבת, במידה שונה אצל הפרות בגילים שונים ואצל העגלות.

פרות צעירות (גיל 3 שנים) ופרות בוגרות. אם נניח שקיים קשר ישיר בין מספר ימי היובש לבין המצב הגופני אזי יש התאמה בין העבודה שפורסמה בהוד"ז דיירימן לבין העבודה הניו זילנדית.

נראה שאצלנו הבדלים במצב גופני כפי שהם מצויינים בטבלה 1 לגבי עגלות הרות (גיל 2 שנים) עשויים להתבטא בהבדלים גדולים יותר יחסית, בתנובה, מאשר אלה המובאים בטבלה.

ספירות תאים גבוהות מביאות נזק לחקלאי

המלה "ד עזרא שושני, ה.מ.ב.

נמוכים, אך נמשכים לעטין במספרים גבוהים בשל פגיעה או הדבקות. מספרם של הליאוקוציטים גדול ככל שהדלקת חריפה יותר ומספרם פוחת לאט, כאשר המצב חוזר לקדמותו.

הטבלה הינה נסיון להציג את הקורלציה בין ספירות תאים עם הפסדי חלב וכסף.

ספירות תאים יכולות להחשב כהפסדי חלב רבע של העטין. על ידי הכפלת כמות החלב שלא מיוצרת במחיר המתקבל עבור החלב, ניתן לקבוע את ההפסדים מדלקות עטין.

קיימים 2 סוגי תאי גוף בחלב: אפיתליים, אשר משתחררים נורמלית לחלב ומוחלפים בתאי אפיתל מופרשים אחרים, וליאוקוציטים – תאי דם לבנים, אשר תמיד נמצאים במספרים

ספירת תאים	פחות חלב %	ממוצע לעדר, ליטר	הפסד חלב, ליטר	מחיר חלב \$*	הפסד כסף \$
300,000	—	6,328	—	—	—
500,000	5	6,328	316	12.50	210
800,000	12	6,328	759	12.50	210
1,000,000	20	6,328	1265	12.50	350
1,500,000	29	6,328	1838	12.50	525

* לפי 100 פאונד שהם כ-45 ליטרים.

ההפסדים בשל דלקות עטין יגרמו בשל:

1. הפסד ייצור חלב;
 2. שימוש בתרופות יקרות מאוד;
 3. הפסד חלב בשל איכות גרועה;
 4. החלפת פרות;
 5. השקעת כוח אדם.
- ניתן להעלות את איכות החלב ולשפר את בריאות בעטינים באמצעים הבאים:
1. בחירה, שימוש ותחזוקה של ציוד חליבה
- בצורה נכונה;
2. טבילת פטמות לאחר כל חליבה;
 3. טיפול בכל מקרי דלקות העטין הקליניות;
 4. טיפול ביובש;
 5. שחיטת פרות נגועות בדלקות עטין כרוניות.
- נתונים אלה הובאו מחוברת הוד"ז דיירימן 80 ומהם מתבקשת המסקנה שעדיפה מניעת נגיעות בדלקות העטין מאשר הטיפול בהן.

